

дослідження, розробку діагностичного апарату дослідження, статистичну обробку теоретичних та емпіричних даних, представлення його результатів. На основі деталізації причинно-наслідкової діаграми були виявлені три основні напрями формування інформатичної компетентності майбутнього доктора філософії в галузі освіти. У цьому ми вбачаємо перспективність подальших досліджень, оскільки ці напрями мають стати основою сутнісного наповнення методики цього формування.

Список використаних джерел:

1. Вигерс К. Разработка требований к программному обеспечению / К. Вигерс; пер. с англ. – М.: Издательско-торговый дом «Русская редакция», 2004. – 576 с.
2. Волкова Н. П. Концепція освітньо-наукової програми підготовки науково-педагогічних кадрів в аспірантурі зі спеціальності 015 «Професійна освіта» / Н. П. Волкова // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. – 2016. – № 1. – С. 177–183.
3. Гончаренко С. У. Дисертаційні дослідження з педагогіки: діапазон наукових пошуків і проблеми якості / С. У. Гончаренко, Н. Г. Ничкало // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2001. – № 2. – С. 6–18.
4. Грабовський П. П. Розвиток інформаційної компетентності вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній педагогічній освіті: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / П. П. Грабовський. – К., 2016. – 250 с.
5. Клопов Р. В. Розробка спеціалізованого програмного забезпечення для підвищення ефективності наукових досліджень в професійній освіті / Р. В. Клопов, О. С. Пшенична // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: науково-методичний журнал. – 2016. – Вип. 3–4. – С. 116–121.
6. Освітньо-наукова програма підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії галузі знань 01 Освіта спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) / проектна група: С. Я. Харченко, О. Л. Караман, В. М. Швирка, Я. І. Юрків. – Старобільськ: ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2016. – 25 с.
7. Петухова Л. Є. Теоретико-методичні засади формування інформатичних компетентностей майбутніх учителів початкових класів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. Є. Петухова. – Одеса, 2009. – 49 с.
8. Сисоева С. О. Підготовка докторів філософії в галузі освіти: досвід провідних університетів світу / С. О. Сисоева, І. Ю. Регейло // Рідна школа. – 2016. – № 5–6. – С. 12–18.
9. Спірін О. М. Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики [Електронний ресурс] / О. М. Спірін // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – Т. 5. – 16 с. Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/183/169>.

DOI: 10.31652/2412-1142-2018-50-364-367

УДК 378.013+371.2+4

О. О. Рогульська, О. В. Тарасова, Хмельницький, Україна
O. O. Rogulska, O. V. Tarasova, Khmelnytskyi, Ukraine
tarasova20olia@gmail.com

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У ПІДГОТОВЦІ КОМПЕТЕНТНИХ ФАХІВЦІВ НОВОЇ ГЕНЕРАЦІЇ

Анотація. У статті розглянуто особливості реалізації компетентнісного підходу у професійній підготовці фахівців нової генерації, зокрема майбутніх учителів англійської мови, обґрунтовано зміст понять «компетентність», «компетентнісний підхід», з'ясовано характерні ознаки й структуру професійної компетентності майбутнього магістра освіти (Англійська мова і література). Підкреслено, що з позицій компетентнісного підходу рівень освіти визначається здатністю фахівця розв'язувати проблеми різної складності на основі накопичених знань та досвіду. Доведено, що особливістю навчання професійного спрямування є створення компетентнісного підґрунтя змісту навчання, формування професійної компетентності майбутнього фахівця певної галузі. Наголошено, що реалізація компетентнісного підходу позитивно впливає на освітнє середовище, оскільки посилюється мотивація студентів до навчання, підвищується зацікавленість у його результатах, стимулюється ставлення до знань як до особистісно значущих.

Ключові слова: вища освіта, компетентнісний підхід, професійна підготовка, компетентність,

магістр освіти.

REALIZATION OF THE COMPETENT APPROACH IN PREPARATION OF NEW COMPUTER PROPERTIES

Annotation. The article deals with the peculiarities of the competence approach implementation in the professional training process of the new generation specialists, in particular of the future English language teachers. The content of the concepts of "competence", "competence approach" is substantiated. The characteristic features and structure of the professional competence of the future Master in Education (English language and literature) are determined. It is emphasized that in terms of the competence approach the level of education is determined by the ability of a specialist to solve problems of varying complexity based on the accumulated knowledge and experience. It is proved that the peculiar feature of professional training is the creation of a competent basis for the content of training, the formation of professional competence of a future specialist in a particular field. It is emphasized that the implementation of the competence approach positively influences the educational environment, as the motivation of students to study increases and the attitude towards knowledge as being personally significant is stimulated.

Keywords: tertiary education, competence approach, professional training, competence, Master in Education.

Постановка проблеми. Динамічні зміни життя, постійне оновлення інформації зумовлюють потребу у членах суспільства – фахівцях, які здатні оперативнo адаптуватися, навчатися та розвиватися протягом життя. Зміст вищої освіти, зумовлений запитами й потребами суспільства. Система знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей фахівця має бути сформована в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури і мистецтва. Завдання вищого навчального закладу полягають у створенні та впровадженні нових підходів до навчання, застосування яких сприятиме якості підготовки майбутніх фахівців, та забезпечать їх конкурентоспроможність на ринку праці. Одним зі шляхів вирішення зазначених завдань є оновлення вищої освіти, перенесення уваги з процесу навчання на його результат, орієнтація змісту й організації навчання на компетентнісний підхід і пошук ефективних механізмів його запровадження.

Проблема вдосконалення системи освіти шляхом впровадження компетентнісного підходу активно обговорюється у педагогічній науці. Розв'язання окресленої проблеми започатковане у працях І. Зимньої, М. Кадемії, В. Лугового, О. Овчарук, О. Пометун, Р. Пастушенка, Г. Селевка, А. Хуторського та інших вітчизняних і закордонних дидактів. Певні аспекти проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців у процесі навчання у вищій школі досліджені такими науковцями, як В. Баркасі, Н. Бібік, Р. Гуревич, О. Дубасенюк, Л. Паращенко, О. Пометун, О. Локшина, О. Савченко, Н. Саєнко, С. Сисоєва та ін. Незважаючи на численні дослідження, у професійній педагогіці немає одноставного підходу до розуміння компетентнісного підходу й шляхів його впровадження в освітню діяльність, тому ця проблема є предметом подальших перспективних дискусій і досліджень.

Мета статті – обґрунтувати актуальність компетентнісного підходу у підготовці компетентних фахівців та дослідити шляхи реалізації компетентнісного підходу в освіті як основного напрямку її модернізації.

Виклад основного матеріалу. У контексті компетентнісного підходу ключового значення набуває не інформованість студента, а вміння вирішувати проблеми, які виникають у життєвих ситуаціях, що дозволяє змістити акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок в площину формування й розвитку в студентів здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних ситуаціях. Компетентнісний підхід вимагає від викладача зміни орієнтирів у своїй навчально-виховній діяльності з інформаційної на організаційно-управлінську площину. У першому випадку викладач – це «ретранслятор знань», а в другому – організатор освітнього процесу.

Враховуючи вищезазначене, перехід на компетентнісно орієнтовану підготовку зумовлений модернізацією змісту професійної освіти, що передбачає його відбір і структурування з одночасним визначенням результативної складової освітнього процесу – набуття студентами компетентностей.

У Законі України «Про вищу освіту» зазначено, що компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особистості успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.

У нашому дослідженні компетентність розглядаємо як результат особистісної підготовки студента, що дозволяє найбільш ефективно і адекватно здійснювати професійну діяльність і забезпечує його розвиток. Це здатність успішно задовольняти індивідуальні й соціальні потреби, діяти й виконувати поставлені завдання. Кожна компетентність побудована на поєднанні знань, навичок і вмінь, а також ставлень, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, тобто усього того, що можна мобілізувати для активної дії. Професійно компетентний фахівець може і повинен бути підготовлений за час навчання у вищому закладі освіти, в нього мають бути сформовані всі необхідні для майбутнього фахівця складові професійної компетентності, що дозволять йому успішно здійснювати професійну діяльність.

Далі вважаємо за доцільне уточнити зміст професійної компетентності майбутнього магістра освіти (Англійська мова і література):

1. *Науково-дослідницька* – здатність використовувати сучасні наукові методи філологічних і педагогічних досліджень, добирати, аналізувати, систематизувати й синтезувати фактичний лінгвістичний, літературний чи методичний матеріал; узагальнювати підсумки виконаного дослідження та формулювати його новизну; оформляти відповідно до сучасних вимог й презентувати результати наукового дослідження в усній чи письмовій формі, послуговуючись відповідним термінологічним апаратом.

2. *Інформаційна* – здатність використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології, користуватися друкованими та електронними джерелами інформації, опрацьовувати різні види інформації, обробляти її відповідно до цілей і завдань педагогічного процесу.

3. *Комунікативна* – здатність ефективно здійснювати комунікацію рідною та двома іноземними мовами (англійською, німецькою) в умовах професійно-педагогічного спілкування, а також під час розв’язання проблемних міжособистісних ситуацій, формувати тактичний план і реалізувати його на основі соціальних навичок, виконувати інформаційну, мотиваційно-стимулюючу і контрольнo-коригуючу функції, знання закономірностей різних форм спілкування і правил поведінки в різних ситуаціях.

4. *Лінгвістична* – здатність використовувати літературні норми двох іноземних мов (англійської та німецької), їх мовні засоби у різних комунікативних ситуаціях.

5. *Літературознавча* – здатність використовувати теоретичну базу літературознавчих дисциплін, методи літературознавчих досліджень; інтерпретувати художні твори й аналізувати літературну творчість; теоретично осмислювати літературні процеси та літературознавчі концепції.

6. *Методична* – здатність використовувати сучасні методи, прийоми і засоби навчання іноземних мов та зарубіжної літератури із залученням інформаційних технологій, оцінювати зміст, структурувати й організувати навчальний матеріал відповідно до вимог шкільної програми або робочих навчальних програм ВНЗ, концептуальні основи структури і змісту засобів навчання (підручників, навчальних посібників тощо), застосувати отримані теоретичні знання у педагогічній діяльності та виконувати основні професійно-методичні функції.

7. *Управлінська* – здатність керувати навчальним та виховним процесом, вносити до навчальних планів методично правильні корективи з метою досягнення бажаного результату навчання відповідно до цілей навчання іноземної мови; коригувати навчально-виховну діяльність з урахуванням причин попередніх помилок учнів.

Кожна із перерахованих компетентностей представлена відповідними професійними знаннями, навичками та вміннями, які повинні цілеспрямовано формуватися в умовах, максимально наближених до реальної професійної діяльності майбутнього магістра освіти (Англійська мова і література).

Сформована науково-дослідницька компетентність передбачає: володіння концепціями гуманітарних та суспільних наук у вміння користуватися методами цих наук у різних сферах педагогічної та науково-дослідницької діяльності; вміння користуватися науковою та науково-методичною літературою, аналізувати стан дослідження актуальних проблем професійної галузі; вміння спостерігати, аналізувати й узагальнювати досвід провідних фахівців та у подальшому використовувати його прогресивні елементи у професійній діяльності; інформаційна: вміння оперувати технологіями та знаннями, що задовольняють потреби інформаційного суспільства; вміння раціонально використовувати комп’ютерні технології для пошуку, опрацювання, систематизації, зберігання й передавання інформації; досконале володіння двома іноземними мовами (англійською та німецькою) на рівні професійного і побутового спілкування; комунікативна: володіння всіма видами іншомовної мовленнєвої діяльності, основами культури усного й писемного мовлення, вміннями й навичками спілкування у різних галузях і ситуаціях відповідно до досвіду, інтересів та психологічних особливостей мовця; лінгвістична: володіння теоретичними знаннями про системи мов, основні лінгвістичні категорії, механізм іншомовної комунікації, а також історію, культуру,

сучасні проблеми країн, мови яких вивчаються, уміння порівнювати структуру різних мов, виявляти їх типологічні ознаки й розбіжності; володіння навичками професійного письма в жанрах науково-академічного, довідкового, літературно-критичного, публіцистичного та популярного викладів, навичками аналізу та інтерпретації текстів гуманітарного спрямування; літературознавча: уміння характеризувати історичні епохи та відповідні літературні жанри, простежувати зв'язки літератур народів світу; уміння проводити узагальнений аналіз літературних жанрів, творчості видатних письменників та поетів; володіння ефективними методами і прийомами викладання зарубіжної літератури у вищих навчальних закладах; методична: володіння знаннями про закономірності процесу навчання іноземної мови, а також зміст й особливості усіх компонентів цього процесу: цілей, методів, засобів тощо; уміння обирати оптимальну структуру заняття з іноземної мови для досягнення конкретної цілі, використовувати відповідну методику аналізу тексту як мовного зразка, конкретизувати комунікативні уміння в окремому виді мовленнєвої діяльності та підбирати вправи, які б забезпечували їх формування; уміння визначати мету, завдання та зміст виховного впливу, використовувати найбільш доцільні форми і методи виховного впливу на дітей різних вікових груп, учнівських та студентських колективів; уміння оптимально використовувати наочність, новітні інформаційні технології та інноваційні технології навчання у професійній діяльності; управлінська: уміння проектувати системи контролю за ходом і результатами навчальної роботи учнів; володіння навичками планування різних форм організації навчання; проектування процесу навчання як системи взаємопов'язаних окремих ланок (навчальних занять), змістовно й логічно пов'язаних між собою; уміння адаптуватись і визначати особисті цілі, виконувати різні ролі й функції у педагогічному колективі.

Якісна підготовка студентів й формування професійної компетентності в контексті компетентісного підходу не можлива без використання сучасних освітніх технологій та нетрадиційних форм занять, які здійснюються за обов'язкової участі всіх студентів групи, а також реалізуються з використанням засобів слухової та зорової наочності. Інформаційно-комунікативні технології (урок-лекція, урок-семінар, урок-твір, урок-конференція, урок-залік, урок інформації, інтегрований урок). Ігрові технології – змагання (КВК, турнір, аукціон, вікторина); ділові, рольові ігри (імпровізація, імітація, ерудит, ланцюжок), драматизація (драматична гра, пантоміми); дослідницькі технології – діалог, усний журнал, роздуми, диспути, прес-конференції, репортаж, подорож; інтерактивні технології – кооперативне навчання (робота в парах, змінювані трійки, малі групи), колективно-групове навчання (мікрофон, мозковий штурм, дерево рішень), ситуативне моделювання (громадські слухання, рольова гра, імітаційні ігри), опрацювання дискусійних питань (метод «прес», дискусія, дебати).

Висновок. На підставі викладеного вище, впливає висновок, що з позицій компетентісного підходу рівень освіти визначається здатністю фахівця розв'язувати проблеми різної складності на основі накопичених знань та досвіду. Особливістю навчання професійного спрямування є створення компетентісного підґрунтя змісту навчання, формування професійної компетентності майбутнього фахівця певної галузі. Реалізація компетентісного підходу позитивно впливає на освітнє середовище, оскільки посилюється мотивація студентів до навчання, підвищується зацікавленість у його результатах, стимулюється ставлення до знань як до особистісно значущих. Головне завдання освіти сьогодні – навчити студентів творчо і плідно взаємодіяти з суспільством й таким чином досягати статусу повноправних та компетентних громадян.

Список використаних джерел:

1. Літвінчук А. Реалізація компетентісного підходу в навчанні іноземної мови із застосуванням проектно-технології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/5335/1/Litvinchuk.pdf>
2. Луговий В. І. Європейська концепція компетентісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні / В. І. Луговий // Педагогіка і психологія : Вісник АПН України. – № 2 (63), 2009. – С. 13–25.
3. Панасюк Ю. Компетентісний підхід у викладанні іноземної мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/7718/1/38.pdf>
4. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентісного підходу в досвіді зарубіжних країн / О. І. Пометун // Компетентісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики ; під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – С. 15–24.
5. Химинець В. Компетентісний підхід до професійного розвитку вчителя [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakinppo.org.ua/2010-01-18-13-44-15/233-2010-08-25-07-10-49>.
6. Часнікова О. В. Компетентісний підхід в освіті як основа її реформування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2607